

Відгук отримано
Головою спеціалізованої
вченої ради
ДФ 26.133.084.
28.04.2025р.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.084
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
завідувачу кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
факультету педагогічної освіти
Людмилі ХОРУЖІЙ

Відгук

офіційного опонента **Овчаренко Наталії Анатоліївни**, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри музикознавства, інструментальної та хореографічної підготовки Криворізького державного педагогічного університету про дисертацію **Татарко Катерини Олександрівни «Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність дисертаційної роботи. Актуальність дисертаційного дослідження Татарко К. О. є переконливою, оскільки зумовлена новими пріоритетами розвитку сучасної освітньої галузі, змінами в системі вітчизняної вищої мистецької освіти, що засвідчено в законодавчих документах України, як: Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки», «Стандарт вищої освіти України зі спеціальності 025 Музичне мистецтво третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти». У сучасних умовах існує нагальна необхідність у вирішенні проблеми професійної підготовки майбутніх артистів-вокалістів, модернізації процесу формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у закладах вищої мистецької освіти, спрямованої на становлення національної ідентичності, духовне збагачення людства естетичної свідомості та музичних смаків кожного громадянина.

Необхідність дослідження проблеми методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного

співу визначається і визначеними здобувачкою Татарко К. О. суперечностями, зокрема: між високими вимогами до виконавської культури артистів та відсутністю методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічних умов її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України.

Акцентуємо увагу, що дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри академічного та естрадного вокалу за темою «Методичні основи компетентнісного підходу у вокально-професійній підготовці студентів» та загальною науковою темою Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Розвиток духовного потенціалу особистості в неперервній мистецькій освіті» (державний реєстраційний номер 0116U003993).

2. Наукова новизна дисертації (теоретичних та/або експериментальних). Наукова новизна представленої кваліфікаційної наукової праці є поза будь-яких сумнівів, оскільки здобувачкою подано авторське визначення поняття «виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів», визначено структуру зазначеного явища, розроблено критерії оцінювання сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу, обґрунтовано методику формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу в сукупності чотирьох блоків та виокремлено педагогічні умови формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації. Теоретичне значення роботи Татарко К. О. визначає: аналіз, конкретизація і узагальнення поняттєвого апарату дослідження; визначення сутності, змісту та компонентної структури виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів; виявлення особливостей формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у вищих закладах освіти мистецького спрямування.

Результати дисертаційного дослідження мають вагоме практичне значення, оскільки здобувачкою обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів та педагогічні умови її впровадження; розроблено навчально-методичний комплекс (у співавторстві) освітнього компоненту «Методика викладання сольного співу (охорона голосу)» у вигляді електронного навчального курсу під назвою: «Методика викладання сольного співу (охорона голосу)»; схарактеризовано програми секвенсори, які можна використовувати в методиці формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів, а саме для запису голосу (Movavi Screen Recorder Studio, Audacity, GoldWave, n-TrackStudio), для створення музики (NanoStudio, Ableton, LogicPro, Cubase), проаналізовано онлайн платформи (GoogleMeet, Skype, Zoom, Loom, GoogleClassroom, Moodle) у контексті їх потенціалу для формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів, що можуть бути доцільними для використання під час дистанційного навчання студентів на заняттях сольного співу у закладах вищої освіти України.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації. Аналіз дисертаційної роботи дав змогу виявити високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, що базується на визначенні поняттєвого апарату дослідження; з'ясуванні сучасного стану дослідженості проблеми в науково-педагогічній літературі з використанням багатой джерельної бази – 281 найменування, із них 107 – зарубіжні видання іноземними мовами з наукових сфер філософії освіти, естетики, культурології, музикознавства, психології, педагогіки; виявленні особливостей формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу у вищих закладах освіти мистецького спрямування, з використанням аналізу і порівняння освітньо-професійних програм зазначених закладів. Обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації здійснено з використанням

доцільно обраних методів дослідження, а саме: теоретичних, емпіричних (зокрема, проведення педагогічного експерименту), статистичних. Отже засвідчуємо, що достовірність результатів дослідження забезпечена надійним теоретико-методологічним підґрунтям вихідних положень роботи, обґрунтованістю представленої методики діагностики та її відповідністю об'єкту, предмету, меті й завданням роботи, репрезентативністю вибірки респондентів, використаними методами математичної статистики для верифікації діагностичних даних, їх узагальнення та переконливої інтерпретації.

5. Рівень поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

У цілому, вважаємо, що рівень дисертаційної роботи Татарко К. О. є високим, і таким, що відображає глибину й обізнаність здобувачки у відповідній науковій проблематиці, оволодіння методологією дослідження, зумовлюючи теоретичну і практичну переконливість результатів наукового пошуку.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Результати дослідження, представлені в дисертації Татарко К. О. належно апробовані на 8 міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях та відображено у 8 одноосібних публікаціях: 5 статей опубліковано в наукових виданнях України; 3 публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу. Структура дисертації послідовна і логічна, вона включає: анотацію українською та англійською мовами, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Перший розділ роботи презентує результати дослідження теоретичних засад дослідження проблеми окресленої проблеми; у другому розділі надано обґрунтування авторської

методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічні умови її впровадження; у третьому розділі надано результати проведеного здобувачкою педагогічного експерименту з перевірки вказаної методики. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 293 сторінки (основна частина становить 192 сторінки, список використаних джерел – 30 сторінок, додатки – 40 сторінок).

Дисертація Татарко К. О. має обґрунтовану теоретичну основу, що відображено в розділі 1 – **«Теоретичні засади дослідження проблеми формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу»** (С. 32–84). Здобувачкою професійно здійснено дефінітивний аналіз сутності понять дотичних до означеного явища й надано авторське потрактування поняття «виконавська культура майбутніх артистів-вокалістів». Авторкою проаналізовано великий пласт літератури, який дозволив виявити структуру виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів, що складається з таких компонентів мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, інтерпретаційно-виконавський, контрольно-рефлексійний. Позитивно відмітимо ґрунтовність характеристики кожного компонента вказаної структури досліджуваного явища.

Заслугує схвалення виявлені Татарко К. О. особливості формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів, які були розглянуті за наступними групами: особливості індивідуального розвитку особистості, особливості фахової підготовки артистів-вокалістів, особливості специфіки вокально-виконавської підготовки артистів-вокалістів та надані характеристики сучасним онлайн платформам для дистанційного проведення занять з сольного співу у закладах вищої освіти, програмам секвенсорам, якими бажано оволодіти сучасним майбутнім артистам-вокалістам.

Смисловим центром роботи вважаємо результати дослідження представлені у розділі 2 – **«Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу та педагогічні умови її впровадження»** (С. 88–149), у якому здобувачкою вдало

обґрунтовано і розроблено авторську методику, що містить блоки: цільовий; методологічний (наукові підходи і принципи); змістово-процесуальний (зміст, форми, методи, прийоми, етапи впровадження); результативний.

Нам імпонує, що дослідницею розроблено структуру методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу (рис. 2.1., стр. 94), яка візуально розкриває її сутність.

Заслуговують схвалення обрані авторкою роботи методологічні підходи: системний, аксіологічний, особистісно орієнтований, інформаційний, діяльнісний і принципи, які повністю відповідають вказаним підходами та педагогічні умови впровадження методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу, як от: активізація мотиваційної спрямованості майбутніх артистів-вокалістів на вокальну діяльність; вдосконалення традиційних та впровадження інноваційних методів навчання спрямованих на розширення науково-методичних, вокально-виконавських знань студентів з використанням ІКТ; актуалізація творчого потенціалу та удосконалення музичних здібностей студентів шляхом залучення до концертної практики; організація сприятливого психолого-педагогічного середовища.

Показовим є те, що для формування кожного компоненту структури формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу дисертанткою запропоновано визначені педагогічні умови та комплекс традиційних і оригінальних авторських методів, як-от: для формування мотиваційно-ціннісного компоненту виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів потребується реалізація першої педагогічної умови і методів (зокрема: метод створення ситуації новизни навчального матеріалу, метод ознайомлення з художнім матеріалом, метод моделювання музичного сприймання); для формування інформаційно-пізнавального компоненту виконавської культури – упровадження другої педагогічної умови та відповідних їй методів (зокрема: метод технології навчання співу за різними методиками зарубіжних педагогів, метод «Павутина рішень», метод «Ток-

шоу», ситуаційна методика навчання (Case-study); для формування інтерпретаційно-виконавського компоненту зазначеної компетентності – реалізація третьої педагогічної умови та методів (зокрема: метод аудіовізуально-кінестетичного навчання, метод створення виконавської партитури музичного твору, метод мисленнєвого співу, метод «Театралізація музичного номеру»); для формування контрольнорефлексійного компоненту виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів – впровадження четвертої педагогічної умови і методів (зокрема: метод «Година генія», метод «Мішень», метод «Критерійний покер», метод «П'ять пальців»).

Експериментальна перевірка ефективності запропонованої методики формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів та педагогічних умов її впровадження відображено в розділі 3 – **«Дослідно-експериментальна перевірка методики та педагогічних умов формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу її впровадження»** (С 151 – 215). Авторці рецензованої роботи вдалося успішно провести всі етапи педагогічного експерименту, за результатами якого встановлено позитивну динаміку у рівнях сформованості виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів в експериментальній групі у порівнянні з контрольною.

Тож, у цілому, Татарко К. О. виявила вміння аналізувати значний фактологічний матеріал, обґрунтовувати результати теоретичного і практичного наукового дослідження, доходити логічних висновків і рекомендацій. Висновки, відображені в дисертаційній роботі аргументовані і в повній мірі корелюють із поставленими завданнями.

7. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Детальний аналіз тексту кваліфікаційної наукової праці Татарко К. О. дає всі підстави стверджувати що дисертантка дотримувалася вимог академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи Татарко К. О., її достовірність та новизну, висловимо деякі побажання та зауваження:

1. У роботі в п.п. 1.1 та в п.п 2.1 розглядаються поняття «метод», «методика», аналізується думки вчених щодо їх трактувань. На наш погляд, потрактування зазначеного поняття могло бути зосередженим тільки в п.п 1.1.

2. На стор. 45 здобувачкою визначено знання, які сприяють усуненню травм голосових зв'язок та покращення вокальної техніки, а саме: знання з фізіології, голосової анатомії, технік дихання. Робота набула б більшої вагомості, якби в перелік специфічних вокальних знань були включені знання, що теж впливають на розвиток вокальної техніки й усунення травм голосового апарату, як-от: знання про атаку звуку, звукоутворення і звуковедення, особливості резонування, положення гортані при співі, роботу артикуляційного апарату, основи гігієни голосу тощо.

3. У дисертації на стор. 47 зазначено, що виконавство виокремлює чотири різновиди інтерпретаційної діяльності – композиторську, редакторську, виконавську та музикознавчу. Виникає питання щодо взаємозв'язку виконавства і композиторської інтерпретації.

4. Дисертаційна робота містить ґрунтовний аналіз освітньо-професійних програм: 025.00.02 «Сольний спів», Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 025 «Музичне мистецтво» Південноукраїнського національного педагогічного університету імені Костянтина Дмитровича Ушинського, 025 «Музичне мистецтво», спеціалізація «Сольний спів», Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Естрадний спів» Університету Короля Данила. На наш погляд, робота набула б більшої значущості, якби аналіз вітчизняного досвіду щодо формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу в закладах вищої мистецької освіти

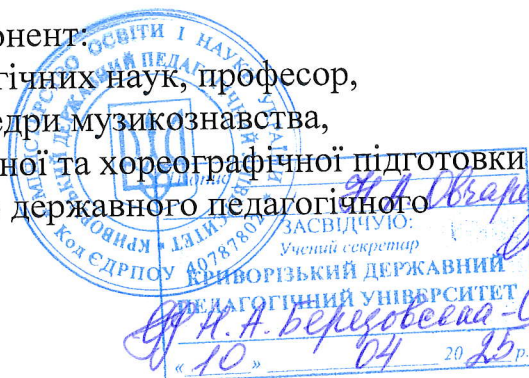
було доповнено аналізом освітньо-професійних програм зарубіжних закладів освіти.

5. Робота містить 29 таблиць в основному тексті, що впливає на кількість сторінок основного тесту – 192 сторінки. Було б доцільним перенести частину таблиць у додатки.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Висловлені критичні міркування не ставлять під сумнів наукову концепцію дослідження, не знецінюють теоретичної та практичної вагомості отриманих результатів і не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Вони стосуються переважно дискусійних питань або відкривають перспективи подальших наукових пошуків.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам. Дисертація Татарко Катерини Олександрівни «Методика формування виконавської культури майбутніх артистів-вокалістів на заняттях сольного співу» відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань галузь знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної та хореографічної підготовки
Криворізького державного педагогічного
університету

Н. А. Овчаренко